

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	МАЄТКОВА КУЛЬТУРА
Викладач	КОЛОМІЄЦЬ Олена Борисівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Контактний тел.	+38(095) 377-65-70
E-mail:	kolomietselena1964@gmail.com
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 2. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська
Консультації	Консультації проводяться відповідно до графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відео конференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	Особливі вимоги відсутні

1. Мета викладання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Маєткова культура» є поглиблення знань з історії української культури, уявлень про маєтки України як соціокультурний феномен в його історичному розвитку, визначення місця маєткової культури в системі вітчизняної культури, розуміння її національних особливостей та збагачення сучасних уявлень про своєрідність традицій.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є: ознайомлення здобувачів вищої освіти з дослідженнями такого культурного феномена як «маєток», визначення його

комплексного характеру і системних зв'язків; з'ясування особливостей формування та розвитку маєткових комплексів на українських землях, а також культурної самоідентифікації, спадкоємності і традиційності їх власників; усвідомлення історико-культурної цінності маєткових комплексів, визначення їх місця в історико-культурній спадщині України, дослідження стану збереження і використання маєткових комплексів на сучасному етапі.

3. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні **знати:**

- принципи культурологічної типології маєтків;
- особливості функціонування маєтків як соціокультурних центрів українських земель;
- провідні ознаки маєтків в різні періоди української історії;
- відомі маєткові комплекси, палацово-паркові ансамблі і сади українських маєтків;
- стратегії розвитку маєткової культури та пам'яткоохоронної діяльності в Україні;

вміти:

- характеризувати основні маєткові комплекси України, їхній сучасний стан як об'єктів історико-культурної спадщини;
- аналізувати відомості про типологізацію монастирських, палацових та маєткових фундацій;
- використовувати теоретичні знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини;
- формувати навички розробки практичних рекомендацій щодо ефективного збереження та раціонального використання існуючих маєткових комплексів в Україні;

набути соціальних навичок (soft skills):

- здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал;
- взаємодіяти в соціокультурному середовищі.

Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотехнічному національному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/The_provisions_of_company_profile.pdf; Положення про організацію вивчення вибіркових навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО <http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/vibir.pdf>; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ <http://www.kntu.kr.ua/doc/dobro.pdf>.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти вивчення маєткової культури

Тема 1. Маєткова культура як предмет історико-культурного дослідження.

Тема 2. Заміські маєтки українських інтелектуалів як об'єкти культурної спадщини України.

Тема 3. Маєткові комплекси України: особливості формування та розвитку.

Тема 4. Садиби раннього періоду.

Змістовий модуль 1. Маєткова культура в системі української культури

Тема 5. Ренесансові та барокові садиби.

Тема 6. Садибне будівництво та садово-паркове мистецтво другої половини ХУІІІ – початку ХІХ ст.

Тема 7. Поміщицькі маєтки в культурному ландшафті ХІХ ст.

Тема 8. Естетика натурального саду ХІХ ст.

Тема 9. Палацово-паркові ансамблі Південного берега Криму ХІХ – початку ХХ ст.

Тема 10. Сади і парки українських маєтків ХІХ – початку ХХ ст.

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, рубіжний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Рейтинг здобувача із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою, у тому числі: перший модуль – 50 балів, другий модуль – 50 балів.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

6. Рекомендована література

Основна

1. Будзар М. М. Дворянські «культурні гнізда» в українських землях з кінця ХУІІІ до початку ХХ ст. як предмет історико-культурного дослідження. *Наукові дослідження – теорія та експеримент*, 2009: матеріали четвертої міжнародної науково-теоретичної конференції, м. Полтава, 18-20 травня 2009 р. Т.4. Полтава: Інтер-Графіка.

2. Будзар М. М. Історико-культурна модель панської сільської садиби в Україні ХУІІІ – ХІХ століть: теоретичні засади дослідження. *Вісник ДАККиМ*. 2011. № 2. С. 145-149.

3. Історія української культури: підручник / В. А. Качкан, О. Б. Величко, Н. М. Божко та ін. 4-те видання. К.: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2021. 368 с.

4. Казьмирчук Марія, Мех Наталія Періодизація розвитку маєткової культури України (ХУІІІ – початок ХХ ст.). *Український історичний журнал*. 2022. № 3. С.134-141. URL: <https://nasplib.isoftware.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/ade6abba-lce0-4d64-883a-71d4abbb06ee/content>

5. Казьмирчук Марія Поняття «маєток» в українській культурі наприкінці ХУІІІ – на початку ХХ ст. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kazmyrchuk_Mariia/Hjniattia_maietok_v_ukrainskii_kulturi_naprykintsi_XVIII_na_pochatku_XX_st.pdf

6. Казьмирчук Марія, Мех Наталія Маєткова культура України у сучасних гуманітарних природничих дослідженнях. *Український історичний журнал*. 2021. Число 3. С.157-169. URL: <https://harvester.nas.gov.ua/Record/irk-123456789-184501?lng=uk>

7. І. Маєткові комплекси України: особливості формування та розвитку. *Українознавчий альманах*. 2012. Вип. 8. С. 169-173.

8. Павлова О. Ю. Історія української культури. К.: Центр учбової літератури, 2022. 340 с.

9. Родічкін І., Родічкіна О. Старовинні маєтки України. Київ: Мистецтво, 2009. 384 с.

Додаткова

1. Барабаш Н. С. Рід Білозерських та культурний світ України ХІХ – початку ХХ ст. Київ: Видавничий дім «Стилос», 2007. 264 с.

2. Бірнова О. Ю. Садибні комплекси Слобожанщини класичної доби. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2008. Вип. 23. С.56-62.

3. Біррова О. Ю. Складові садибних ансамблів Слобожанщини. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2016. Випуск 45. Т. 1. С. 79 -81.

4. Будзар М. Дворянська сільська садиба Лівобережної України XIX ст. у сучасних історико-краєзнавчих дослідженнях. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. Серія: «Історія та географія». 2010. Вип. 38. С.194-199.

5. Будзар М. Заміські маєтки українських інтелектуалів на теренах Лівобережжя у другій половині XIX ст.. *Уманська старовина*. 2016. № 2.

6. Будзар М. Родинне життя українського дворянства першої чверті XIX ст. (за документами Галаганів із фондів Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського). *Українська біографістика*. 2022. № 23. С.140-159.

7. Будзар М., Терещенко Т. Мінливий світ українського дворянина: приклад Михайла Маркевича. *Українська біографістика*. 2024. № 25. С. 185-215.

8. Будзар М. Форми релігійно-культурного благодійництва власників панських сільських садиб Лівобережної України ХУІІІ-ХІХ століть як предмет дослідження історичного краєзнавства. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. Серія: «Історія та географія». 2011. Вип. 42. С.9-14.

9. Будзар М. Художньо-культурна спадщина панської садиби Лівобережної України ХІХ початку ХХ ст.: варіанти історичних презентацій. *Київські історичні студії*. 2015. № 1. С.98-107.

10. Вечерський В. Палацово-парковий ансамбль у Качанівці. *Пам'ятки України*. 2000. № 1.С.7-15.

11. Изваріна О. М. Маєткова культура і музичний побут маєтків першої половини ХІХ століття як підгрунтя формування оперного мистецтва в Україні. *Культура і Сучасність: альманах*. Київ: Міленіум. 2010.№ 2. С. 165-169.

12. Маєткова культура: історія, генезис, мистецькі критерії оцінки: *збірник наукових праць за матеріалами конференції: 180 річчю від дня народження В. В. Тарновського та 165-річчю від дня народження П. І. Харитоненка присвячується, 16-17 серпня / Нац.-іст.-культурний заповідник «Качанівка»; відп. За вип.. В. Б. Буренко, Т. М. Шевченко, І. М. Шевченко. Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2018. 397 с. (Качанівські читання).*

13. Казьмирчук М. Г. Дослідження маєткової культури України у радянський період. URL:

https://www.researchgate.net/publication/355256808_DOSLIDZENNA_MAETKОВОI_KULTURI_U_KRAINI_U_RADANSKIJ_PERIOD

14. Лаврінчук І. Творча діяльність у контексті маєтків України. *Науково-краєзнавчий збірник «МАЄТОК»*. Самчики, 2015. Випуск 5.С11-150.

15. Михайлишин О. Л. Палацово-паркові ансамблі Волині 2-ї половини ХУІІІ- ХІХ століть. Київ, 2000. 234с.

16. Пустиннікова І. Забуті парки. Старі фільварки, мандрівка палацами України. Київ: Портал, 2024. 264 с.

17. Смолинець В. Утримання та відновлення кращих взірців маєтків та палаців Західної України. *Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія «Архітектура і сільськогосподарське будівництво»*, 2018.

18. Томілович Л. Історичні садиби Вінницької області. Чернівці: Деснянська правда, 2009. 220 с.

19. Халайцан В. Мистецтво маєткового паркобудування Поділля ХУІІ – початку ХХ ст.: еволюція дослідницької традиції. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2017. Вип. 34. С.89-107.

Інформаційні ресурси

1. Конспект лекцій з історії та культури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studies.in.ua/is-torijata-kultura-ukrainy-lekcii.html>
2. Культура та мистецтво України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://histua.com/knigi/narisi-z-istorii-ukraini>
3. Культура України. Електронна Бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elib.nplu.org/>
4. Словник основних термінів української та зарубіжної культури [Електронний ресурс]. URL: <http://ua.convdocs.org>